



B Filosofie
Universiteit Utrecht

© 2024 Academion

www.academion.nl
info@academion.nl

Projectcode P2225



Inhoud

Samenvatting	4
Scoretabel.....	5
Introductie	6
Procedure.....	6
Panel	7
Informatie over de opleiding.....	8
Beschrijving van de beoordelingsstandaarden.....	9
Organisatie.....	9
Reflectie op de vorige beoordeling	9
Standaard 1. Beoogde leerresultaten	9
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	10
Standaard 3. Toetsing	14
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten.....	16
Eindoordeel.....	17
Ontwikkelpunten.....	17
Bijlage 1. Beoogde leerresultaten.....	18
Bijlage 2. Opleidingscurriculum.....	20
Bijlage 3. Bezoekprogramma	22
Bijlage 4. Geraadpleegde materialen	23

Samenvatting

Standaard 1

Het panel stelt vast dat de beoogde leerresultaten van de bacheloropleiding Filosofie zowel inhoudelijk als qua niveau en oriëntatie goed aansluiten bij de Dublin-descriptoren voor bacheloropleidingen. Zij bieden een solide basis voor een masteropleiding of een beroep dat kritische, analytische en communicatieve vaardigheden vereist. Het panel vindt de beoogde leerresultaten evenwichtig en helder geformuleerd. De opleiding profileert zich als met name analytisch en historisch georiënteerd. Zij heeft de wens om haar profiel te verbreden met meer aandacht voor niet-westerse filosofie. Het panel onderschrijft het belang van dit voornemen. Het raadt de opleiding aan werk te maken van de beoogde verbreding in het curriculum, deze tot uiting te laten komen in de leerdoelen en te combineren met de keuze voor een analytische methodologie en een historische invalshoek. Zo ontstaat een onderscheidend en voor veel studenten aantrekkelijk profiel. Effectieve voorlichting over het profiel is een aandachtspunt, zodat studenten met de juiste verwachtingen aan de opleiding beginnen.

Standaard 2

Naar het oordeel van het panel maken het programma, de leeromgeving en de kwaliteit van het docententeam het voor de bachelorstudenten Filosofie aan de UU mogelijk de beoogde leerresultaten voor hun opleiding te realiseren. Het panel complimenteert de opleiding met het goed opgebouwde en inhoudelijk coherente curriculum. Het biedt zowel een goede basis, waarin het profiel van de opleiding zichtbaar wordt, als ruimte voor studenten om hun eigen interesse te volgen. De onderdelen van het curriculum sluiten goed op elkaar aan en maken het programma studeerbaar. De hoge uitstroomcijfers en de verlengde studieduur leiden bij het panel dan ook niet tot zorgen over de studeerbaarheid van het programma. Wel raadt het panel aan om het profiel van opleiding in de voorlichting duidelijk tot uitdrukking te laten komen zodat de studenten weten wat ze van deze opleiding kunnen verwachten en om de oorzaken van uitstroom en vertraging te monitoren. Het panel staat positief ten opzichte van de voorgenomen verbreding van het curriculum met niet-westerse wijsbegeerte. Het raadt aan deze integraal door te voeren en niet te isoleren in aparte cursussen. Het docentencorps is deskundig, enthousiast en betrokken. De studenten zijn zeer te spreken over de inzet van hun docenten. De docenten ervaren een hoge werkdruk, maar de faculteit zet zich op bewonderenswaardige wijze in om deze te temperen. De studenten worden uitstekend ondersteund, op veel verschillende manieren. De opleiding is voornemens om sociale veiligheid en inclusie een prominent thema in de opleiding te maken. Het panel juicht dit toe en beveelt aan om alle studenten actief bij dit initiatief te betrekken.

Standaard 3

Het panel is positief over de toetsing in de bacheloropleiding. De bacheloropleiding beschikt over een goed toetsplan. Leerdoelen op opleidings- en cursusniveau, cursusinhoud en toetsvormen worden daarin op heldere wijze met elkaar in verband gebracht. De examencommissie voor de bacheloropleidingen bij de Faculteit Geesteswetenschappen is zich bewust van haar taak en beschikt over voldoende deskundigheid. Het panel kon zich vinden in de oordelen over de scripties die het heeft bekeken en constateert dat de procedure voor de beoordeling van scripties zorgvuldig is opgebouwd. Uit bestudering van het toetsplan, cursusdossiers en de beoordelingsformulieren bij de scripties concludeert het panel dat de toetsing van cursorisch onderwijs en de scripties adequaat, onafhankelijk, betrouwbaar, en valide is.

Het panel heeft wel enkele aanbevelingen om de toetsing in de opleiding verder te verbeteren. Het stelt voor de examencommissie nauwer bij dagelijkse toetspraktijk te betrekken, de toetsing van niet-schriftelijke vaardigheden meer aandacht te geven, en duidelijk te maken wat de consequenties zijn als de woordlimiet

bij scripties wordt overschreden. Ook zou het mogelijk moeten worden om op een transparante manier de beoordeling van verschillende scripties te vergelijken. Ten slotte blijkt de huidige richtlijn van tien werkdagen voor de beoordeling van toetsen niet realistisch. Ofwel de praktijk moet zich aan de richtlijn aanpassen, ofwel de richtlijn aan de praktijk. Ondanks deze verbeterpunten stelt het panel vast dat de toetsing in de opleiding adequaat is vormgegeven.

Standaard 4

De door het panel bestudeerde scripties laten een positief beeld zien van bachelors die hun eigen interesse tot op een goed academisch niveau hebben kunnen ontwikkelen. Ze maken duidelijk dat de studenten de beoogde leerdoelen hebben gerealiseerd.

Scoretabel

Het panel beoordeelt de opleiding als volgt:

B Filosofie

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

Prof. dr. Martin van Hees
Voorzitter

Drs. Mariette Huisjes
Secretaris

Datum: 9 februari 2024

Introductie

Procedure

Visitatie

De bacheloropleiding Filosofie van de Universiteit Utrecht werd op 10 en 11 oktober 2023 tegelijk met de masteropleidingen Filosofie door een onafhankelijk peer review panel beoordeeld in het kader van de visitatiegroep Wijsbegeerte. Dit cluster bestond uit 29 opleidingen van de Universiteit Leiden, Universiteit Twente, Universiteit Utrecht, Tilburg University, Rijksuniversiteit Groningen, Erasmus Universiteit Rotterdam, Vrije Universiteit Amsterdam, Radboud Universiteit en de Universiteit van Amsterdam. De beoordeling verliep volgens de procedure en standaarden van het NVAO Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland (d.d. september 2018).

In opdracht van het cluster Wijsbegeerte verzorgde evaluatiebureau Academion de begeleiding van de visitatie. Fiona Schouten trad op als coördinator en secretaris en ook Irene Conradie, Mariette Huisjes, Marieke Schoots en Anne-Lise Kamphuis waren secretaris binnen het cluster. Zij zijn door de NVAO gecertificeerd en als secretaris geregistreerd.

Vorbereiding

In samenspraak met de instellingen en opleidingen stelde Academion het visitatiepanel samen, rekening houdend met de expertise en onafhankelijkheid van de leden en met de consistentie binnen het cluster. De NVAO stemde op 24 juli 2023 in met de samenstelling van het panel. De coördinator instrueerde de panelvoorzitter op 20 juli 2023 over diens rol binnen de visitatie volgens het Profiel van de voorzitter (NVAO 2016).

De contactpersonen van de instelling stelden voor het locatiebezoek een bezoekprogramma op in overleg met de coördinator (zie bijlage 3). De opleidingen selecteerden vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners. Daarnaast bepaalden de opleidingen dat het ontwikkelgesprek zou worden vormgegeven als onderdeel van het bezoek. Omdat de visitatie een ontwikkelgericht karakter had, zijn gedurende het bezoek twee thema's besproken die de opleiding had aangedragen. Op basis van dit gesprek heeft de secretaris na afloop van het locatiebezoek een apart ontwikkelverslag gemaakt.

In de aanloop naar de visitatie stuurde de opleiding een lijst van afgestudeerden over de periode 2020 tot en met 2023 naar de coördinator. Uit deze lijst selecteerde de panelvoorzitter in samenspraak met de coördinator 15 eindwerken. Daarbij hield hij rekening met de spreiding van de eindcijfers en de beoordelaars. Voorafgaand aan het bezoek stelden de opleidingen de geselecteerde eindwerken met bijbehorende beoordelingsformulieren beschikbaar aan het panel. Ook zond de opleiding het panel haar SWOT-analyse, inclusief ontwikkelthema's voor discussie met het panel, een informatiedossier en aanvullende stukken toe (zie bijlage 4).

De panelleden bestudeerden de ontvangen informatie en stuurden hun bevindingen op naar de secretaris. De secretaris verzamelde de vragen en opmerkingen van het panel in een document en verspreidde dit onder de panelleden. Kort voor de visitatie hield het panel een vooroverleg waarin de voorlopige bevindingen naar aanleiding van de verstrekte informatie en de gelezen eindwerken ter sprake kwamen. Eerder al was het panel geïnformeerd over het van toepassing zijnde beoordelingskader, de werkwijze en de planning van visitaties en rapportage.

Bezoek

Tijdens het locatiebezoek sprak het panel met verschillende opleidingsvertegenwoordigers (zie bijlage 3). Ook bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een spreekuur. Van deze gelegenheid maakte één persoon gebruik. Het panel beëindigde de visitatie met een intern overleg om de bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van de visitatie gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin hij de voorlopige indrukken, algemene observaties en suggesties voor ontwikkelpunten van het panel presenteerde.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel en legde dat voor aan de coördinator voor een collegiale toets. Daarna vroeg de secretaris de panelleden om het rapport te bekijken en van feedback te voorzien. Na verwerking van de feedback en na akkoord van het panel stuurde de secretaris het rapport naar het departement Filosofie en Religiewetenschappen van de Universiteit Utrecht met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De secretaris paste de feitelijke onjuistheden in het rapport aan op aanwijzing van de panelvoorzitter. Vervolgens stelde het panel het rapport vast en stuurde de coördinator het naar het departement.

Panel

Bij de clustervisitatie Wijsbegeerte zijn de volgende panelleden betrokken:

- Prof. dr. Martin van Hees, hoogleraar Morele en Politieke Filosofie, Vrije Universiteit, en dean Amsterdam University College (AUC) – voorzitter;
- Prof. dr. Gerd Van Riel, hoogleraar Antieke Filosofie en decaan van het Hoger Instituut voor Wijsbegeerte aan de KU Leuven – voorzitter en panellid;
- Prof. dr. Mariëtte van den Hoven, hoogleraar Medische Ethiek, Amsterdam UMC;
- Prof. dr. Thomas Reydon, hoogleraar Wetenschaps- en Techniekfilosofie, Leibniz Universität Hannover;
- Em. prof. dr. Jos de Mul, hoogleraar Wijsgerige Antropologie, Erasmus Universiteit Rotterdam;
- Prof. dr. Sonja Smets, hoogleraar Logica en Epistemologie, Universiteit van Amsterdam;
- Prof. dr. Bart Raymaekers, hoogleraar Morele Filosofie en Filosofie van het Recht, KU Leuven;
- Prof. dr. Geert Van Eekert, hoogleraar Europese Filosofie, Universiteit Antwerpen;
- Prof. dr. Martine Prange, hoogleraar Filosofie van mens, cultuur en samenleving, Tilburg University;
- Prof. dr. Wybo Houkes, hoogleraar Wetenschaps- en Techniekfilosofie, Technische Universiteit Eindhoven;
- Prof. Federica Russo, hoogleraar Philosophy and Ethics of Techno-Science, Universiteit Utrecht;
- Dr. Victor Gijsbers, universitair docent Filosofie, Universiteit Leiden;
- Prof. dr. Vincent Blok, hoogleraar Techniekfilosofie en Responsible Innovation, Wageningen University & Research;
- Prof. Rein Raud, hoogleraar Asian and Cultural Studies, Tallinn University;
- Prof. dr. Corien Bary, hoogleraar Logische Semantiek, Radboud Universiteit;
- Dr. Elsbeth Brouwer, universitair docent Filosofie van Taal en Cognitie, Universiteit van Amsterdam;
- Prof. dr. Erik Weber, gewoon hoogleraar in de wetenschapsfilosofie, Universiteit Gent;
- Dr. Constanze Binder, universitair hoofddocent Filosofie, Erasmus Universiteit Rotterdam – referent;
- Dr. Bruno Verbeek, universitair docent Ethiek en Politieke Filosofie, Universiteit Leiden – referent;
- Sarah Boer, masterstudent Philosophy, Politics, and Society, Radboud Universiteit – student-lid;

- Tim van Alten, masterstudent Philosophy of Science, Technology and Society, Universiteit Twente – student-lid;
- Christa Laurens, masterstudent Modern European Philosophy, Universiteit Leiden – student-lid.

Het panel dat de bachelor filosofie aan de Universiteit Utrecht beoordeelde, bestond uit de volgende leden:

- Prof. dr. Martin van Hees, hoogleraar Morele en Politieke Filosofie en dean Amsterdam University College (AUC) – voorzitter;
- Prof. dr. Gerd Van Riel, hoogleraar Antieke Filosofie en decaan van het Hoger Instituut voor Wijsbegeerte aan de KU Leuven;
- Dr. Victor Gijsbers, universitair docent Filosofie, Universiteit Leiden;
- Dr. Elsbeth Brouwer, onderwijsdirecteur en universitair docent Filosofie van Taal en Cognitie, Universiteit van Amsterdam;
- Sarah Boer, masterstudent Philosophy, Politics, and Society, Radboud Universiteit – student-lid.

Drs. Mariette Huisjes trad op als secretaris.

Informatie over de opleiding

Naam van de instelling:	Universiteit Utrecht
Status van de instelling:	Bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	Positief

Naam van de opleiding:	Filosofie
CROHO-nummer:	56081
Niveau van de opleiding:	Bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	Academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	-
Locatie:	Utrecht
Variant(en):	Voltijd
Educatieve minor:	Niet van toepassing
Onderwijstaal:	Nederlands
Inleverdatum NVAO:	1 mei 2024

Beschrijving van de beoordelingsstandaarden

Organisatie

De bacheloropleiding Filosofie aan de Universiteit Utrecht wordt verzorgd door de School Filosofie en Religiewetenschappen, onderdeel van de Faculteit Geesteswetenschappen. De onderwijsdirecteur van de School is verantwoordelijk voor de inhoud van de opleiding en de organisatie van het onderwijs, het onderwijsbeleid en de onderwijskwaliteit. De andere twee filosofieopleidingen die de School verzorgt zijn de Engelstalige masteropleidingen Applied Ethics en de researchmaster Philosophy. In de bacheloropleiding stromen jaarlijks 70 tot 80 studenten in.

Reflectie op de vorige beoordeling

Het vorige beoordelingsrapport (2017) bevatte aanbevelingen rondom het gestructureerd aanbieden van vaardigheden, het versterken van de arbeidsmarkt oriëntatie en het structureel geven van feedback aan studenten. Het panel constateert op basis van het informatiedossier en gesprekken met docenten en studenten dat hieraan opvolging is gegeven.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

De Utrechtse bacheloropleiding Filosofie kenmerkt zich door een overwegend analytische oriëntatie, met daarbij een stevige verankering in de geschiedenis van de westerse filosofie. In de opleiding ligt een nadruk op de wisselwerking tussen geschiedenis van de filosofie en hedendaagse filosofische vraagstukken. Enerzijds biedt de geschiedenis van de filosofie een achtergrond en contextualisering van het vakgebied, anderzijds worden historische auteurs behandeld op een manier waaruit relevantie blijkt voor hedendaagse vraagstukken. De opleiding heeft deze profilering vertaald naar vijf beoogde leerresultaten (zie bijlage 1). Daarmee beoogt ze studenten een brede filosofische basis aan kennis, inzichten en vaardigheden bij te brengen. Bij kennis en inzicht gaat het onder meer om de fundamentele vragen en begrippen uit de filosofische subdisciplines kentheorie, wetenschapsfilosofie, taalfilosofie, logica, metafysica, esthetica, sociale en politieke filosofie, ethiek en wijsgerige antropologie, en om de geschiedenis van deze subdisciplines. Bij vaardigheden gaat het onder meer om het formuleren van filosofische standpunten, de onderbouwing daarvan met argumenten, het zelfstandig onderzoeken van een filosofisch vraagstuk vanuit verschillende invalshoeken, het kritisch evalueren daarvan en het innemen van een zelfstandig standpunt.

Het panel heeft veel waardering voor de beoogde leerresultaten van de bacheloropleiding Filosofie. Ze sluiten inhoudelijk en qua niveau en oriëntatie goed aan bij de Dublin-descriptoren voor bacheloropleidingen en beogen een brede filosofische basis die de studenten een solide grond geeft voor diverse passende masteropleidingen, of voor een functie die een beroep doet op kritische, analytische en communicatieve vaardigheden. De leerdoelen zijn helder geformuleerd, samenhangend en uitgebalanceerd: er is evenwicht tussen theoretische filosofie, praktische filosofie en geschiedenis van de filosofie. Filosofie is relevant voor een breed scala aan beroepen en vakgebieden; de nadruk die in de beoogde leerdoelen wordt gelegd op overdraagbare kennis en vaardigheden als toepassen van kennis en inzicht, oordeelsvorming, communicatievaardigheden en leervermogen sluit hier goed bij aan. Het panel complimenteert de opleiding met eindkwalificatie 4b, die stelt dat de in Utrecht afgestudeerde filosofie bachelor in staat is om 'gevormde

oordelen over maatschappelijke kwesties (...) op heldere en voor een algemeen geschoold publiek begrijpelijke wijze te verwoorden en te onderbouwen (...)'.

Het panel vindt dat het profiel van de bacheloropleiding Filosofie duidelijk naar voren komt uit de leerdoelen: de opleiding is analytisch en historisch georiënteerd en traint kritische vaardigheden en communicatieve (met name schriftelijke) vaardigheden. Van belang is wel om dit profiel duidelijk te communiceren naar potentiële studenten in termen die voor hen begrijpelijk zijn. Het panel heeft gezien dat niet alle studenten goed op de hoogte waren van het profiel van de opleiding.

Het panel begreep uit de geleverde documenten en gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding dat zij, net als de masteropleidingen van de UU, de ambitie heeft om meer ruimte maken voor niet-westerse filosofie. Het panel erkent de waarde van deze ambitie. Het adviseert de opleiding om intensief in te zetten op deze profilering en daarbij aansluiting te zoeken met de gekozen analytische methodologie en historische invalshoek. Met het resulterende filosofieprofiel zou de opleiding zich onderscheiden van andere Nederlandse filosofieopleidingen.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de beoogde leerresultaten van de bacheloropleiding Filosofie zowel inhoudelijk als qua niveau en oriëntatie goed aansluiten bij de Dublin-descriptoren voor bacheloropleidingen. Zij bieden een solide basis voor een masteropleiding of een beroep dat eisen stelt aan kritische, analytische en communicatieve vaardigheden. Het panel vindt de beoogde leerresultaten evenwichtig en helder geformuleerd. De opleiding profileert zich als met name analytisch en historisch georiënteerd. Zij heeft de wens om haar profiel te verbreden met meer aandacht voor niet-westerse filosofie. Het panel onderschrijft het belang van dit voornemen. Het raadt de opleiding aan werk te maken van de beoogde verbreding in het curriculum, deze tot uiting te laten komen in de leerdoelen en te combineren met de keuze voor een analytische methodologie en een historische invalshoek. Zo ontstaat een onderscheidend en voor veel studenten aantrekkelijk profiel. Effectieve voorlichting over het profiel is een aandachtspunt, zodat studenten met de juiste verwachtingen aan de opleiding beginnen.

Conclusie

Het panel oordeelt dat de opleiding op standaard 1 voldoet.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Curriculum

Het eerste jaar van de bacheloropleiding filosofie bestaat uit inleidende vakken van elk 7,5 EC: 'Inleiding Ethiek', 'Logica en taal', 'Politieke en sociale filosofie', 'Geest en wereld' en 'Kennis en wetenschap'. Daarnaast zijn er 3 geschiedenisvakken van 7,5 EC. Voor het tweede en derde studiejaar kiezen de studenten een verdiepingspakket van 4 vakken (in totaal 30 EC). De verdiepingspakketten zijn: 'Ethiek en politiek', 'Taal, geest en wereld', en 'Wat is de mens?'. Verplicht zijn vakken 'Moderne filosofie over kunst' en 'Continental filosofie'. Daarnaast kunnen de studenten 60 EC zelf invullen ('profileringsruimte'), met bijvoorbeeld een tweede verdiepingspakket, een minor in Utrecht of aan een andere universiteit in binnen- of buitenland, of een stage. Voor cursussen buiten de UU is toestemming nodig van de examencommissie.

Ten slotte is 15 EC gereserveerd voor het eindwerkstuk en de voorbereiding daarop met het vak 'Filosofie van de filosofie'. Zie bijlage 2 voor een overzicht van het curriculum.

Het panel vindt het curriculum van de bacheloropleiding goed opgebouwd en inhoudelijk coherent. In het eerste jaar komt de keuze voor analytische filosofie en geschiedenis van de Europese filosofie duidelijk naar voren. Reeds in het tweede jaar kunnen studenten hun eigen leerlijn vormgeven. De verschillende verdiepingspakketten zijn van goede kwaliteit, samenhangend en aansprekend. Het curriculum sluit goed aan op de leerdoelen en het is zonder meer duidelijk dat deze door het curriculum te doorlopen kunnen worden gerealiseerd. Er is een goede balans gevonden tussen enerzijds een degelijke basis en anderzijds de vrijheid om in de profileringsruimte eigen interesses te volgen. De werkvormen (hoorcolleges, werkcolleges, gastcolleges, tutorgroepen, stagebijeenkomsten etc.) zijn voldoende gevarieerd en passend. Het panel vernam tijdens het locatiebezoek en uit de bijdrage van studenten aan het informatiedossier dat zij deze vrijheid waarderen, en ook dat het curriculum veel ruimte laat voor zelfstudie. Het panel complimenteert de bacheloropleiding dan ook met het curriculum. De enige opmerking die het wil maken is dat de cursus 'Moderne filosofen over kunst' als *verplichte* cursus enigszins uit de toon valt gegeven het gekozen profiel.

Het panel waardeert dat het onderwijs is verweven met het onderzoek van de docentenstaf. Docenten geven doorgaans les over onderwerpen die zij ook onderzoeken en studenten participeren soms in het onderzoek van hun docenten. Deze verwevenheid draagt eraan bij dat het onderwijs van hoge kwaliteit is en dat studenten kennismaken met actuele filosofische vraagstukken. Het panel constateert wel dat het curriculum een eenzijdig sterke nadruk legt op schriftelijke communicatievaardigheden. Andere vaardigheden die in de beoogde leerdoelen worden genoemd - zoals presentatievaardigheden en professionele vaardigheden die nodig zijn voor een loopbaan buiten de academische wereld (de bestemming van het overgrote deel van de studenten) - worden wel getraind, maar krijgen naar de indruk van het panel minder aandacht. Het panel beveelt aan om de leerlijnen voor deze niet-schriftelijke vaardigheden explicieter te maken en studenten uit te nodigen zulke vaardigheden bij zichzelf en elkaar te benoemen en te waarderen.

Het panel waardeert dat mede op advies van het vorige visitatiepanel op verschillende momenten tijdens de opleiding de mogelijkheid tot een stage wordt aangeboden en ondersteund. Voorlichting over de arbeidsmarkt is op facultair niveau georganiseerd en sinds 2019 uitgebreid met *career services* en een *career officer*. Met name de jaarlijkse carrièrenacht is daarbij een belangrijk evenement, dat ruimschoots onder de aandacht wordt gebracht. Ook de studievereniging organiseert activiteiten over de arbeidsmarkt specifiek voor filosofen. De combinatie van deze maatregelen acht het panel voor een bacheloropleiding voldoende voorbereiding op de arbeidsmarkt.

Als de opleiding verdergaat op de voorgenomen weg om het onderwijs te verbreden met niet-westerse perspectieven (zie standaard 1), pleit het panel er sterk voor deze verbreding stapsgewijs en vanuit een doordachte visie op het geheel van de opleiding door te voeren. Het panel meent dat zo'n vernieuwing alleen dan goed slaagt. Studenten kunnen hierbij als klankbord fungeren. Een dergelijke onderwijsingreep vergt inspanning, want de expertise van docenten moet daartoe worden uitgebreid.

De bacheloropleiding geeft in haar SWOT-analyse aan niet helemaal tevreden te zijn over de introductie van het vak 'continentale filosofie'. Net als bij het onderwijs van niet-westerse perspectieven beveelt het panel aan om de continentale filosofie zoveel mogelijk in het curriculum te integreren in plaats van haar als apart vak te doceren.

Het panel is ervan overtuigd dat de beoogde herziening van het curriculum de moeite alleszins loont en past bij de beoogde leerdoelen van de opleidingen. Ruimte maken voor niet-westerse perspectieven verrijkt de

reflectie op complexe filosofische vraagstukken en maakt het ook mogelijk te reflecteren op mondiale grensoverschrijdende maatschappelijke vragen zoals klimaatverandering en sociale ongelijkheid. De confrontatie met filosofische standpunten uit uiteenlopende tradities scherpt bovendien de kritische vaardigheden van studenten aan, leidt tot een completer inzicht in de geschiedenis van de filosofie en kan vernieuwende concepten of methoden opleveren. Meer diversiteit kan overigens op verschillende manieren in het curriculum worden geïntroduceerd, bijvoorbeeld via de keuze van te behandelen tradities of via de auteurs wier werken worden bestudeerd.

Onderwijstaal

Het taalbeleid van de Universiteit Utrecht schrijft voor dat in de bacheloropleiding de onderwijstaal in de regel Nederlands is. De opleiding maakt incidenteel wel gebruik van het Engels in of binnen vakken. In enkele gevallen zag de opleiding zich door overmacht gedwongen een niet-Nederlands sprekende docent in te zetten voor een als Nederlands gepland vak, maar dit werd dan van tevoren duidelijk aangekondigd en studenten kregen de keus in plaats van een Engelstalig werkcollege een Nederlandse variant te kiezen. De studenten hadden hiermee geen probleem, vertelden zij het panel. Het panel kan zich vinden in de manier waarop de opleiding hiermee omgaat, maar beveelt de opleiding aan in de Onderwijs- en Examenregeling een uitputtende opsomming te geven van de vakken die in het Engels worden gegeven. Het panel moedigt de opleiding aan om ook in de toekomst helder te blijven communiceren indien een college onverwacht in het Engels moet worden gegeven.

Leeromgeving en studeerbaarheid

Studenten in de bacheloropleiding worden goed begeleid. Naast hun betrokken docenten dragen ook een studieloopbaancoach (tutor), een ouderejaarsstudent (mentor), een studieadviseur en indien nodig een studentenpsycholoog, welzijnstrainer of studentendecaan hieraan bij. Het skills lab biedt extracurriculair individuele schrijftraining en cursussen op het gebied van timemanagement, studeren met dyslexie, autisme of adhd. Daarnaast is er een website met informatie over academische vaardigheden die specifiek zijn voor filosofie. De site is bedoeld voor filosofiestudenten op alle niveaus en lijkt een uitstekend voorbeeld van gerichte praktische ondersteuning. Hiermee is de ondersteuning van studenten buiten de cursussen naar de mening van het panel uitstekend op orde. De studeerbaarheid van de opleiding wordt bevorderd doordat studenten van de Utrechtse bacheloropleiding filosofie een hechte en levendige gemeenschap vormen, met een actieve studievereniging (FUF) die zowel inhoudelijk verdiepende als sociale activiteiten organiseert.

Slechts 30 procent van de studenten die zich inschrijven voor het tweede jaar van de studie halen hun diploma in de nominale drie jaar. Het aandeel stoppers en switchers ligt iets boven de 25%. Er is dus zowel een hoge voortijdige uitstroom als studievertraging. Dit is deels te verklaren doordat veel studenten een dubbele bachelor volgen. Het panel constateert dat de bacheloropleiding door de opbouw van basisvakken, verdiepingspakketten en afronding van de thesis in de scriptieklas studeerbaar is, en dit werd ook door studenten waar het panel mee sprak bevestigd. De programmering en toetsing zijn helder geroosterd en worden tijdig aangekondigd. Het programma is complex, doordat de profileringsruimte op velerlei manieren kan worden ingevuld. Maar de vrije keuze lijkt ook op facultair niveau goed georganiseerd. Het panel maakt zich dan ook geen specifieke zorgen over de uitstroomcijfers en verlengde studietijd. Wel blijft het belangrijk om de oorzaken hiervan te monitoren en waar mogelijk in te grijpen. Het panel hoorde van studenten dat sommige van hun studiegenoten de opleiding hadden gestaakt omdat deze anders was dan verwacht. Een goede voorlichting over de aard van de opleiding zoals bepleit onder standaard 1 kan wellicht helpen de uitstroomcijfers te verlagen.

Zowel bij de faculteit Geesteswetenschappen als bij het departement Filosofie en Religiewetenschappen staan sociale veiligheid en inclusie op de agenda. Zo is er voor studenten een contactpersoon sociale

veiligheid (naast een contactpersoon voor docenten) en hoorde het panel dat er een plan van aanpak is geschreven over diversiteit, sociale veiligheid en inclusie. Desalniettemin constateert het panel dat het plan van aanpak nog onvoldoende bekend is bij de studenten; zij zijn zich zelfs niet bewust van het bestaan van de contactpersoon. Het panel beveelt de opleiding aan het bestaande beleid zichtbaarder te vertalen naar de alledaagse praktijk. Een inclusief HR-beleid voor docenten en toelatings- en ondersteuningsbeleid voor studenten dienen daarbij op elkaar te worden afgestemd. Op het gebied van sociale veiligheid is een proactieve, open dialoog nodig, die met de generatie studenten die het panel heeft gesproken nog niet gaande is. Het panel vernam dat hieraan gewerkt wordt. Zo is er een *serious game* in ontwikkeling om het gesprek over sociale veiligheid op gang te brengen en is sinds kort een *consent matters*-project onderdeel van de introductieweken. Dit zijn lovenswaardige initiatieven. Het panel moedigt de opleiding aan om hiermee verder te gaan en merkt daarbij op dat voor optimale effectiviteit zo veel mogelijk studenten bij deze initiatieven betrokken zouden moeten worden.

Docenten

Het panel stelt vast dat de docenten die de opleiding verzorgen deskundig, enthousiast en betrokken zijn. Het overgrote deel van de docenten (73% van de docentenstaf in het departement) is in het bezit van een basiskwalificatie onderwijs (BKO) en veel van hen zijn bezig de BKO of aanvullende certificaten te behalen. Het aandeel gepromoveerde docenten is 88 procent. Docenten zijn bereid om meer te doen dan strikt genomen van hen gevraagd mag worden. Zij zetten zich bijvoorbeeld in voor de studievereniging, of verrichten andere extracurriculaire activiteiten. Studenten praten vaak na met docenten na afloop van een college, of mailen met hen. De studenten waarderen deze houding en inzet zeer.

De werkdruk wordt door docenten als hoog ervaren. De Faculteit Geesteswetenschappen is zich hiervan bewust en zet zich in om de werkdruk te verlichten. Zij gebruikt hiervoor onder meer de gelden die binnenkomen uit de impulsmiddelen, het Sectorplan Social Sciences & Humanities en de Starters- en Stimuleringsbeurzen. Zo wordt 10 % van de werktijd gepland voor individuele ontwikkeling en overleg ('strooitijd'), en is de onderzoekstijd voor universitair docenten en universitair hoofddocenten verhoogd naar respectievelijk 40 en 50 % van de aanstellingstijd. Een permanente faculteitsbrede werkgroep monitort de werkdruk en geeft adviezen om die te verlichten. Ook gaf de vicedecaan aan dat er minder tijdelijke en meer vaste docenten zullen worden aangesteld en dat het streven is hetzelfde onderwijs met meer mensen te geven. Het panel is onder de indruk van deze maatregelen en van de vastbesloten houding van de faculteit om de werkdruk voor docenten te verlichten.

Overwegingen

Naar het oordeel van het panel maken het programma, de leeromgeving en de kwaliteit van het docententeam het voor de bachelorstudenten Filosofie aan de UU mogelijk de beoogde leerresultaten voor hun opleiding te realiseren. Het panel complimenteert de opleiding met het goed opgebouwde en inhoudelijk coherente curriculum. Het biedt zowel een goede basis, waarin het profiel van de opleiding zichtbaar wordt, als ruimte voor studenten om hun eigen interesse te volgen. De verschillende onderdelen van het curriculum sluiten goed op elkaar aan en maken het programma studeerbaar. De enige kanttekening hierbij is dat het verplichte karakter van de cursus 'Moderne filosofen over kunst' enigszins uit de toon valt gegeven het gekozen profiel. De hoge uitstroomcijfers en de verlengde studieduur leiden bij het panel dan ook niet tot zorgen over de studeerbaarheid van het programma. Wel raadt het panel aan om het profiel van opleiding in de voorlichting duidelijk tot uitdrukking te laten komen zodat de studenten weten wat ze van deze opleiding kunnen verwachten en om de oorzaken van uitstroom en vertraging te monitoren. Het panel staat positief ten opzichte van de voorgenomen verbreding van het curriculum met niet-westerse wijsbegeerte. Het raadt aan deze integraal door te voeren en niet te isoleren in aparte cursussen. Het docentencorps is deskundig, enthousiast en betrokken. De studenten zijn zeer te spreken over de inzet van

hun docenten. De docenten ervaren een hoge werkdruk, maar de faculteit zet zich op bewonderenswaardige wijze in om deze te temperen. De studenten worden uitstekend ondersteund, en op verschillende manieren. De opleiding is voornemens om sociale veiligheid en inclusie een prominent thema in de opleiding te maken. Het panel juicht dit toe en beveelt aan om alle studenten actief bij dit initiatief te betrekken.

Conclusie

Het panel oordeelt dat de opleiding op standaard 2 voldoet.

Standaard 3. Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Toetsing in de bacheloropleiding sluit aan bij universiteits- en faculteitsbrede richtlijnen. De bacheloropleiding beschikt over een uitgebreid curriculum- en toetsplan dat de samenhang laat zien tussen vier elementen: de beoogde leerdoelen van het programma, de onderdelen van het curriculum en de leerdoelen daarvan, en de toetsen per curriculumonderdeel. Het plan heeft een drieledig doel: ten eerste docenten informeren over de opzet van de opleiding, ten tweede als basis dienen voor een jaarlijkse interne evaluatie door de opleidingscoördinatoren en docenten en ten derde verantwoording afleggen over de kwaliteit van toetsing in verhouding tot de leerdoelen. Het panel is onder de indruk van de kwaliteit van dit curriculum- en toetsplan. Het is helder geformuleerd, beschrijft op cursusniveau nauwgezet hoe doelen, cursus en toetsing samenhangen en maakt overtuigend duidelijk dat het behalen van de leerdoelen adequaat getoetst wordt. Het plan nodigt uit tot reflectie. De bacheloropleiding verdient complimenten voor dit plan.

Het panel heeft gekeken naar de verschillende toetsvormen en de manier waarop die de leerdoelen afdekken. Het meent dat, hoewel in alle beoogde vaardigheden uit de leerdoelen voldoende worden getoetst, schrijfvaardigheden een onevenredig sterke nadruk krijgen in relatie tot andere vaardigheden zoals mondelinge argumentatie, kritisch luisteren, samenwerken en het vermogen om je bewoordingen aan te passen aan verschillende doelgroepen. Een minder sterke nadruk op het schrijven past bij de leerdoelen van de opleiding en kan bovendien helpen de werkdruk van docenten en studenten te verlagen, zeker als de toetsen ook meer gespreid worden door de tijd. Het panel beveelt dan ook aan om de toetsing van andere dan schriftelijke vaardigheden een grotere plaats te geven in de toetspraktijk. Docenten hanteren bij het ontwikkelen van toetsen het vierogenprincipe. Dit garandeert onafhankelijkheid en validiteit van de toetsing.

Het faculteitsbestuur heeft als richtlijn dat elke toets binnen tien werkdagen moet worden nagekeken. In de praktijk blijkt dit te optimistisch. De richtlijn komt niet overeen met de gangbare praktijk; toetsen worden vaker te laat dan op tijd nagekeken. Wel gaven studenten met wie het panel sprak aan dat docenten dit aankondigen en dat zij het geen probleem vinden als de toetsuitslagen langer op zich laten wachten. Het panel beveelt aan om de praktijk in overeenstemming te brengen met de richtlijn of andersom. Met andere woorden: te onderzoeken waarom de richtlijn niet kan worden opgevolgd en oplossingen te vinden voor die problemen, of de richtlijn aan te passen.

Functioneren van de examencommissie

Drie examencommissies zien toe op de kwaliteit en integriteit van de toetsing van de filosofieopleidingen. Voor de bacheloropleiding is dat de examencommissie voor de bacheloropleidingen Filosofie, Islam en

Arabisch, en Religiewetenschappen. In deze examencommissie wordt de Bacheloropleiding Filosofie door ten minste één lid vertegenwoordigd.

De examencommissie toetst bij elke curriculumwijziging het toetsplan opnieuw aan de leerdoelen en bevraagt de opleidingen hierover kritisch. Dit gebeurt minimaal eens per vier jaar voor elke opleiding. De examencommissie controleert of de cursusresultaten geen onregelmatig patroon laten zien – met bijvoorbeeld structureel te hoge of te lage cijfers - en voert een steekproef uit onder beoordeelde eindwerken. Ook beoordeelt ze vrijstellingsverzoeken en invulling van de profileringsruimte als een student hiervoor cursussen kiest van buiten de Universiteit Utrecht. De examencommissie onderzoekt en doet uitspraak in plagiaatkwesties die door docenten worden aangedragen. Studenten kunnen bij de examencommissies terecht wanneer zij het oneens zijn met een beoordeling.

Het panel heeft met een afvaardiging van de examencommissie gesproken en constateert dat zij zich bewust is van haar taak en over voldoende deskundigheid beschikt. De examencommissie vervult haar wettelijke taak in de borging van de kwaliteit van toetsing in de opleiding. Het panel kreeg de indruk dat het toetsplan weliswaar uitstekend op orde is, maar dat de examencommissie zich meer proactief zou kunnen informeren over de naleving ervan. Zo begreep het panel dat de examencommissie zelden rechtstreeks contact initieert met docenten. Het panel beveelt de examencommissie aan om een meer actieve aansluiting te zoeken bij de toetspraktijk van de opleiding, zodat niet alleen op het toetsbeleid, maar ook op de uitvoering daarvan stevig toezicht kan worden gehouden. De examencommissie zou ook reflectie moeten stimuleren over meer gediversifieerde toetsvormen, mede in het licht van de uitdagingen die generatieve AI stelt aan de beoordeling van schriftelijk werk.

Beoordeling van scripties

Bij de beoordeling van de scripties heeft de coördinator van het scriptietraject een cruciale rol als procesbegeleider en -bewaker. De coördinator vraagt de studenten om scriptievoorstellen en wijst begeleiders en tweede lezers toe. De coördinator brengt studenten, begeleiders en tweede lezers op de hoogte van het proces, controleert of de beoordelingsformulieren juist ingevuld zijn en is voor alle betrokkenen een vraagbaak.

De beoordelingscriteria zijn benoemd in een opleidingsspecifiek beoordelingsformulier. Ze vallen uiteen in formele randvoorwaarden waaraan elke scriptie sowieso moet voldoen en inhoudelijke criteria voor het eindcijfer. Het uiteindelijke oordeel over de scripties is gebaseerd op alle inhoudelijke criteria in onderlinge samenhang. Hierbij gelden bewust geen wegingsfactoren, omdat het departement het eindoordeel niet wil zien als een optelsom van deelbeoordelingen. Scripties worden door twee beoordelaars gezien. Zij vullen elk eerst zelf een beoordelingsformulier in, en overleggen vervolgens om samen tot een eindoordeel te komen. Dit gezamenlijke eindoordeel wordt door de eerste beoordelaar onderbouwd op het beoordelingsformulier. Om de onafhankelijkheid te waarborgen wordt gewerkt met wisselende duo's van eerste en tweede beoordelaar en heeft de tweede beoordelaar geen begeleidende rol. Alleen de scriptie-opzet is eerder goedgekeurd door beide beoordelaars om ongewenste verrassingen aan het einde van het scriptietraject te voorkomen. In gevallen waar eerste en tweede beoordelaar niet tot een eensluidend oordeel kunnen komen, wordt een derde beoordelaar ingezet. Consistentie in de beoordeling wordt nagestreefd doordat de eerste en tweede beoordelaar het eindoordeel met elkaar afstemmen en doordat de opleidingen ijkessies organiseren, waar docenten de beoordeling van enkele scripties gezamenlijk bespreken.

Het panel stelt vast dat de procedure voor de beoordeling van de scripties zorgvuldig is opgebouwd en kan zich vinden in de manier waarop de verschillende beoordelaars onafhankelijk van elkaar te werk gaan. De oordelen van het panel over de scripties die het heeft bekeken, verschillen niet significant van die van de

opleidingsbeoordelaars. Het panel constateert dat daarmee de scriptiebeoordeling in het algemeen goed is vormgegeven. Wel heeft het panel enkele aanbevelingen. Het merkt op dat de scriptieformulieren geen heldere mogelijkheid geven tot onderlinge vergelijking van verschillende scripties. Uit de ingevulde formulieren zou voor een buitenstaander duidelijk moeten worden waarom bijvoorbeeld de ene scriptie een 7 waard is en de andere een 8. Dat is nu niet het geval, doordat de kwaliteitscriteria niet helder worden toegepast, ofwel doordat de commentaren op het beoordelingsformulier het gekozen cijfer niet duidelijk genoeg ondersteunen. Het panel acht het wenselijk dit aan te passen en beveelt de opleiding aan erop toe te zien dat alle formulieren naar behoren worden ingevuld. Het panel trof geen duidelijk beleid aan voor scripties die de woordlimiet overschrijden. Om een gelijk speelveld te creëren is het aan te raden om hierover duidelijke regels te formuleren en die te handhaven. Anders worden studenten die zich wél aan de woordlimiet houden mogelijk benadeeld. Handhaving van de woordlimiet zal overigens ook bijdragen aan een verlaging van de werkdruk voor docenten en studenten.

Overwegingen

Het panel is positief over de toetsing in de bacheloropleiding. De bacheloropleiding beschikt over een goed toetsplan. Leerdoelen op opleidings- en cursusniveau, cursusinhoud en toetsvormen worden daarin op heldere wijze met elkaar in verband gebracht. De examencommissie voor de bacheloropleidingen bij de Faculteit Geesteswetenschappen is zich bewust van haar taak en beschikt over voldoende deskundigheid. Het panel kon zich vinden in de oordelen over de scripties die het heeft bekeken en constateert dat de procedure voor de beoordeling van scripties zorgvuldig is opgebouwd. Uit bestudering van het toetsplan, cursusdossiers en de beoordelingsformulieren bij de scripties concludeert het panel dat de toetsing van cursorisch onderwijs en de scripties adequaat, onafhankelijk, betrouwbaar, en valide is.

Het panel heeft wel enkele aanbevelingen om de toetsing in de opleiding verder te verbeteren. Het stelt voor de examencommissie nauwer bij dagelijkse toetspraktijk te betrekken, de toetsing van niet-schriftelijke vaardigheden meer aandacht te geven, en duidelijk te maken wat de consequenties zijn als de woordlimiet bij scripties wordt overschreden. Ook zou het mogelijk moeten worden om op een transparante manier de beoordeling van verschillende scripties te vergelijken. Ten slotte blijkt de huidige richtlijn van tien werkdagen voor de beoordeling van toetsen niet realistisch. Ofwel de praktijk moet zich aan de richtlijn aanpassen, ofwel de richtlijn aan de praktijk. Ondanks deze verbeterpunten stelt het panel vast dat de toetsing in de opleiding adequaat is vormgegeven.

Conclusie

Het panel oordeelt dat de opleiding op standaard 3 voldoet.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Het panel heeft een selectie van de afstudeerscripties bestudeerd en vindt deze unaniem van hoog niveau. Ze zijn over het algemeen helder gestructureerd, bevatten een expliciete onderzoeksvraag, een duidelijke samenvatting en een goede bronnenlijst en zijn veelal goed geschreven. De scripties hebben voldoende filosofische diepgang en bevatten serieuze argumentatie. Ze behandelen een brede variatie aan onderwerpen. Hieruit blijkt dat de opleiding studenten aanmoedigt hun eigen filosofische interesses te ontwikkelen en op een goed academisch niveau tot uiting te brengen.

De opleiding heeft getracht na te gaan waar de studenten na het behalen van hun bacheloropleiding terechtkomen. De gegevens die konden worden gevonden op grond van een alumni-enquête in 2022 zijn beperkt vanwege een lage respons. Van de alumni die wel reageerden was de helft bezig met een combinatie van studie en werk, 36 procent werkt en 14 procent studeert. Het panel heeft er alle vertrouwen in dat de bacheloropleiding goed voorbereidt op masteropleidingen filosofie of andere relevante opleidingen, en ontving geen signalen van het tegendeel.

Overwegingen

De door het panel bestudeerde scripties laten een positief beeld zien van bachelors die hun eigen interesse tot op een goed academisch niveau hebben kunnen ontwikkelen. Ze maken duidelijk dat de studenten de beoogde leerdoelen hebben gerealiseerd.

Conclusie

Het panel oordeelt dat de opleiding op standaard 4 voldoet.

Eindoordeel

Het oordeel van het panel over de opleiding is positief.

Ontwikkelpunten

1. Intensiveer de inspanningen om het onderwijsaanbod te verbreden met niet-westerse filosofie. Voer deze vernieuwing stapsgewijs door vanuit een doordachte visie op het geheel van de opleiding en behoud hierbij de aansluiting met de analytisch-filosofische methodologie. Zorg dat potentiële studenten weten wat ze kunnen verwachten.
2. Geef in de voorlichting duidelijk aan wat de profiel is van de opleiding.
3. Vertaal het beleid voor sociale veiligheid en inclusie naar de praktijk en zorg dat hierover een open gesprek wordt gevoerd met alle studenten.
4. Beschrijf in de Onderwijs- en Examenregeling precies welke vakken in het Engels worden gegeven.
5. Besteed meer aandacht aan niet-schriftelijke vaardigheden, zowel in het onderwijs als in de toetsing.
6. Verbeter de toetspraktijk verder door de examencommissie er actief bij te betrekken, de richtlijn voor het beoordelen van toetsen binnen een bepaalde termijn in overeenstemming te brengen met de praktijk of andersom, scriptiebeoordelingen onderling goed vergelijkbaar te maken, en consequenties te verbinden aan het overschrijden van de woordlimiet.

Bijlage 1. Beoogde leerresultaten

Doel van de opleiding

1. Met de opleiding wordt beoogd:

- het bereiken van de eindkwalificaties genoemd in het tweede lid;
- kennis, vaardigheden en inzicht op filosofisch vlak;
- academische vorming, d.w.z. het ontwikkelen van competenties (kennis, vaardigheden en attitudes) ten aanzien van:
 - academisch denken, handelen en communiceren;
 - hanteren van relevant wetenschappelijk instrumentarium;
 - (wetenschappelijk) communiceren in de eigen taal;
 - hanteren van specifieke kennis van een vakgebied in een bredere wetenschappelijke, wetenschapsfilosofische, en maatschappelijk/culturele context;
 - gedragsnormen die gelden tijdens de studie en binnen de wetenschap.
- voorbereiding op een verdere studieloopbaan;
- studenten worden vanaf het eerste bachelorjaar vertrouwd gemaakt met theorie en praktijk van wetenschappelijk onderzoek.

2. Eindkwalificaties:

1. Kennis en inzicht. De afgestudeerde:

- a) Heeft kennis van en inzicht in het vakgebied filosofie, in het bijzonder globale kennis van de fundamentele vragen en begrippen die centraal staan in de diverse subdisciplines (kentheorie, wetenschapsfilosofie, taalfilosofie, logica, metafysica, esthetica, sociale en politieke filosofie, ethiek, wijsgerige antropologie) en van de geschiedenis van deze subdisciplines, afzonderlijk en in hun onderlinge samenhang.
- b) Heeft kennis van en inzicht in hedendaagse ontwikkelingen in ten minste één van de onder 1.a genoemde subdisciplines (waarbij geschiedenis van de filosofie als een afzonderlijke subdiscipline beschouwd wordt).
- c) Heeft inzicht in de methodologische grondslagen van de filosofie.

2. Toepassen kennis en inzicht. De afgestudeerde:

- a) Is in staat om filosofische vraagstukken te identificeren, in de context van het onder 1. genoemde te plaatsen, en zodoende in de vorm van een heldere en onderzoekbare vraagstelling te formuleren.
- b) Is in staat om filosofische standpunten te formuleren t.a.v. filosofische vraagstellingen en die te onderbouwen met argumenten.

3. Oordeelsvorming. De afgestudeerde:

- a) Is in staat om zich over filosofisch relevante kwesties een weloverwogen oordeel te vormen, en te onderbouwen, op basis van verkregen inzichten en vaardigheden zoals genoemd onder 1. en 2.
- b) Is in staat om filosofische vraagstukken, waar relevant, in verband te brengen met wat er speelt op sociaal-maatschappelijk, wetenschappelijk en/of ethisch vlak in bredere zin, en dit op passende wijze mee te nemen in de oordeelsvorming.

4. Communicatie. De afgestudeerde:

- a) Is in staat om centrale vraagstukken, begrippen, en benaderingen van relevante filosofische subdiscipline(s) helder te verwoorden in een schriftelijk werkstuk.
- b) Is in staat om gevormde oordelen over maatschappelijke kwesties zoals bedoeld onder 3. op heldere en voor een algemeen geschoold publiek begrijpelijke wijze te verwoorden en te onderbouwen in een schriftelijk werkstuk.
- c) Is in staat om het onder 4a) en/of 4b) genoemde ook in de vorm van een mondelinge presentatie over te brengen.

5. Leervaardigheden. De afgestudeerde:
- a) Is in staat om filosofische teksten, zowel historische als hedendaagse, zelfstandig te lezen en de daarin weergegeven gedachtegang te volgen en te begrijpen.
 - b) Is in staat om zelfstandig filosofische teksten historisch en/of systematisch te situeren, er kritisch op te reflecteren, en zich er een eigen oordeel over te vormen.
 - c) Is in staat om zelfstandig relevante vakliteratuur en verdere informatie rond een filosofisch onderwerp te vinden en die kritisch te beoordelen en te verwerken.
 - d) Is in staat om zelfstandig een filosofisch vraagstuk vanuit relevante invalshoeken te bekijken, kritisch te evalueren en daar een eigen positie over in te nemen.
 - e) Is in staat om het hierboven onder 5. genoemde om te zetten in een schriftelijk werkstuk of mondelinge presentatie op niveau.
3. De opleiding is zodanig ingericht (met ruimte in de major of in de profileringsruimte) dat de student in staat is dusdanige kennis en vaardigheden met betrekking tot Engelse taalvaardigheid te verwerven dat de student bij het afronden van de bachelor voldoet aan de toelatingseisen met betrekking tot Engelse taalvaardigheid van een masteropleiding in Nederland.

Bijlage 2. Opleidingscurriculum

Onderwijsprogramma Opleiding: BA Filosofie

Bijlage 1 (art. 3.5) - Verplichte cursussen major

Basispakket 1 (30 EC):

Cursuscode	Cursusnaam	Niveau	EC	Periode
FI1V19001	Inleiding ethiek	1	7,5	1
FI1V19002	Geschiedenis van de filosofie I	1	7,5	1
FI1V23005	Logica en taal	1	7,5	2
FI2V19001	Politieke en sociale filosofie	2	7,5	3

Basispakket 2 (30 EC):

Cursuscode	Cursusnaam	Niveau	EC	Periode
FI1V19004	Geschiedenis van de filosofie II	1	7,5	2
FI1V23003	Geest en wereld	1	7,5	3
FI2V19002	Geschiedenis van de filosofie III	2	7,5	4
FI2V19003	Kennis en wetenschap I	2	7,5	4

Disciplinair verplicht (15 EC):

Cursuscode	Cursusnaam	Niveau	EC	Periode
FI2V21001	Moderne filosofen over kunst*	2	7,5	2
FI2V18001	Continental filosofie	2	7,5	3

*Honoursstudenten volgen in plaats van deze cursus de cursus HHP2V17001 *Goed in Geesteswetenschappen* (blok 2), of één van de aangewezen alternatieven. Studenten worden over de mogelijkheden geïnformeerd nadat ze zijn toegelaten tot het Honours traject.

Vorbereiding eindwerkstuk (7,5 EC):

Cursuscode	Cursusnaam	Niveau	EC	Periode
FI3V19018	Filosofie van de filosofie	3	7,5	1 3

Eindwerkstuk (7,5 EC):

Cursuscode	Cursusnaam	Niveau	EC	Periode
FI3V19053	Bacheloreindwerkstuk Filosofie	3	7,5	2 4

Bijlage 2 (art. 3.5) - Verplichte keuze major

Verdiepingspakketten - verplichte keuze één pakket (30 EC)

Let op: alternerende cursussen mogen niet beide in het verdiepingspakket opgenomen worden.

Verdiepingspakket "Ethiek en politiek":

Cursuscode	Cursusnaam	Niveau	EC	Periode
FI3V19001	Geschiedenis van de politieke filosofie (alterneert met Geschiedenis van de ethiek)	3	7,5	1
FI3V19003	Normatieve ethiek	3	7,5	2
FI3V20004	Metaethics	3	7,5	3
FI3V19005	Hedendaagse politieke filosofie	3	7,5	4

Verdiepingspakket "Taal, geest en wereld":

Cursuscode	Cursusnaam	Niveau	EC	Periode
FI3V19006	Philosophy of Language	3	7,5	1
FI3V19007	Geschiedenis van de metafysica (alterneert met Geschiedenis van de kenleer)	3	7,5	2
FI3V20005	Advanced Logic	3	7,5	3
FI3V19010	Kennis en Wetenschap II (alterneert met Analytical Metaphysics)	3	7,5	4

Verdiepingspakket "Wat is de mens?":

Cursuscode	Cursusnaam	Niveau	EC	Periode
FI3V19012	De mens en zijn plaats in de natuurlijke orde	3	7,5	1
FI3V19013	Wijzgerige antropologie	3	7,5	2
FI3V19014	Modellen van de mens	3	7,5	3
FI3V19015	Ethics and Politics of Human Nature	3	7,5	4

Bijlage 3 (art. 3.6) - Profileringspakket

Binnen de profileringsruimte (60 EC) volgt de student in ieder geval een profileringspakket van 30 EC. Binnen de opleiding Filosofie geldt als profileringspakket:

- Een minor van de UU of andere Nederlandse universiteit.
- Cursussen gevolgd in het buitenland.
- Een tweede verdiepingspakket van de opleiding Filosofie.

Voor minoren van buiten de UU en cursussen uit het buitenland is vooraf toestemming nodig van de examencommissie. In uitzonderlijke gevallen kan de student een combinatie van cursussen die niet op deze lijst staat, inzetten als profileringspakket. Ook hiervoor is vooraf toestemming nodig van de examencommissie.

Bijlage 3. Bezoekprogramma

DAG 1 - 10 oktober 2023

- 08:45 – 09:00 Aankomst
- 09:00 – 09:15 **Welkom (NL)**
- 09:15 – 10:30 Vooroverleg panel (intern) inclusief optie spreekuur (10:00-10:30)
- 10:30 – 10:45 Pauze
- 10:45 – 11:30 **Startgesprek opleidingsmanagement (NL)**
- 11:35 – 12:15 **Gesprek examencommissies (alle programma's samen) (NL)**
- 12:15 – 13:00 Lunch
- 13:00 – 14:00 Overlegtijd panel (intern)
- 14:00 – 14:30 **Gesprek studenten Bachelor Filosofie (NL)**
- 14:35 – 15:25 **Themasessie Bachelor Filosofie / Gesprek met docenten (NL)**
- Thema 1: hoe kan het deelgebied theoretische filosofie beter opgebouwd worden?
 - Thema 2: hoe kan de behandeling van niet-Westerse filosofie ons curriculum verrijken en naar een hoger reflectief en zelf-kritisch niveau brengen?
- 15:25 – 15:40 Pauze
- 15:40 – 16:00 Overlegtijd panel (intern)
- 16:00 – 16:30 **Gesprek studenten Master Applied Ethics (ENG)**
- 16:35 – 17:25 **Themasessie Master Applied Ethics / Gesprek met docenten (ENG)**
- Thema 1: How best to guarantee the philosophical skills level of incoming students, esp. the level of philosophical writing skills, and how best to further improve that level throughout the master?
 - Thema 2: It seems important to increase the input from our alumni in the programme, in order to enhance the practice orientation of applied ethics and the labour market preparation for our students. What steps would it be desirable to take?
- 17:25 – 17:30 Dagafronding

DAG 2 – 11 oktober 2023

- 08:45 – 09:00 Aankomst
- 09:00 – 09:45 Overlegtijd panel (intern)
- 09:45 – 10:15 **Gesprek studenten Research master Philosophy (ENG)**
- 10:20 – 11:10 **Themasessie Research master Philosophy / Gesprek met docenten (ENG)**
- Thema 1: How can we further diversify our programme while maintaining a coherent curriculum structure with sufficient depth?
 - Thema 2: How do we prepare students for the full range of career opportunities post-RMA?
- 11:10 – 12:15 Overlegtijd panel
- 12:15 – 13:00 Lunch
- 13:00 – 13:30 **Eindgesprek opleidingsmanagement (NL)**
- 13:30 – 15:30 Opstellen bevindingen (panel intern)
- 15:30 – 15:45 **Mondelinge rapportage (NL)**
- 15:45 – 17:00 Afronding

Bijlage 4. Geraadpleegde materialen

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek 15 eindwerken per opleiding bestudeerd. De gegevens van de eindwerken zijn op aanvraag beschikbaar bij Academion. Tijdens het locatiebezoek had het panel toegang tot de cursusomgeving en kon daarin de cursusmaterialen inzien. Daarnaast heeft het panel voor en tijdens het bezoek onder andere een dossier met de volgende materialen geraadpleegd:

Algemeen

Uitleg informatiedossier	Leeswijzer
	Richtlijn Onderwijs UU
Onderwijs UU/GW	Link naar website welzijnstrainers GW
	Overzicht recente maatregelen werkdruk (GW)
Kwaliteitszorg UU/GW	Gids interne kwaliteitszorg 2022-2023
	Handboek opleidingscommissies 2022-2023
	Facultair reglement examencommissies
Examencommissies GW	Handboek examencommissies
	IJkpunten proces en kwaliteit van toetsing
	Jaarverslag examencommissie 2021-2022

Opleidingsoverstijgende documenten

Opleidingsoverstijgende documenten	Lijst onderwijsstaf alle opleidingen
	Alumni-onderzoek alle opleidingen

BA Filosofie

	Link naar studentenwebsite
Algemene informatie programma	Voorlichtingsbijeenkomst eerstejaars studenten
	Link naar studiekiezerswebsite
	SWOT-analyse
Reflectie	Studentenhoofdstuk
	Rapport vorige visitatie
	Opleidingsmonitor
Onderwijs en toetsing	Onderwijs- en Examenregeling (OER)
	Curriculum- en Toetsplan
Opleidingscommissie	OC notulen vergaderingen 2022-2023
	Verslag onderwijsgesprek 2022-2023
Studenten	Onderwijskaart
	Cursus 1: Inleiding Ethiek (niveau 1)
Cursussen	Cursus 2: Continentale Filosofie (niveau 2)
	Cursus 3: Modellen van de Mens (niveau 3)
	Handleiding eindwerkstuk
Eindwerkstukken	Steekproef 15 eindwerkstukken inclusief beoordelingsformulieren

Opleidingsspecifieke informatie en voorbereiding themasessies

Link naar vaardighedenwebsite

MA Philosophy (Applied Ethics)

Algemene informatie programma

Factsheet MA Philosophy (Applied Ethics)

Link naar studentenwebsite

Link naar studiekeizerswebsite

SWOT-analyse

Reflectie

Studentenhoofdstuk

Rapport vorige visitatie

Opleidingsmonitor

Onderwijs en toetsing

Onderwijs- en Examenregeling (OER)

Curriculum- en Toetsplan

Opleidingscommissie

OC notulen vergaderingen 2022-2023

Verslag onderwijsgesprek 2022-2023

Studenten

Onderwijskaart

Cursussen

Cursus 1: Ethical Theory & Moral Practice

Cursus 2: Methods & Tools in Practical Philosophy

Handleiding eindwerkstuk (zie factsheet)

Eindwerkstukken

Steekproef 15 eindwerkstukken inclusief beoordelingsformulieren

Powerpoint: On writing a philosophical paper

Opleidingsspecifieke informatie en voorbereiding themasessies

Thesis proposal template (Applied Ethics)

EMP project: skill levels Applied Ethics

Instroom BA-achtergronden studenten Applied Ethics

Stageverslagen

RMA Philosophy

Algemene informatie programma

Factsheet RMA Philosophy

Link naar studentenwebsite

Link naar studiekeizerswebsite

SWOT-analyse

Reflectie

Studentenhoofdstuk

Rapport vorige visitatie

Opleidingsmonitor

Onderwijs en toetsing

Onderwijs- en Examenregeling (OER)

Curriculum- en Toetsplan

Opleidingscommissie

OC notulen vergaderingen 2022-2023

Verslag onderwijsgesprek 2022-2023

Studenten

Onderwijskaart

Cursussen

Cursus 1: Core Seminar 1

Cursus 2: Topics in Moral Psychology: Institutions & Emotions

Handleiding eindwerkstuk (zie factsheet)

Eindwerkstukken

Steekproef 15 eindwerkstukken inclusief beoordelingsformulieren

Rapport & zelfstudie meest recente onderzoeksvisitatie

Opleidingsspecifieke informatie en voorbereiding themasessies

Link naar WiPRMaPhil website

Stageverslagen en stagehandleiding